

ПАРТНЕРСЬКИЙ ПІДХІД В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Павлова Олена Сергіївна
Херсонський державний університет
аспірант кафедри педагогіки, психології й
освітнього менеджменту імені
проф. Є. Петухова,
pavlolphilosopher@gmail.com

Науковий керівник –
канд. пед. наук, доцент Корольова І. І.

Демократизація і гуманізація суспільства, культурне оновлення, політичні та економічні зміни сприяють вдосконаленню всіх ланок освітнього процесу. За такої ситуації доцільно зважити на те, що переважно сучасні уявлення моралі в свідомості учнів проявляються в самоствердженні серед однолітків, де емоційно-вольова сфера піддається впливу оточуючих. Традиційна система організації освітньої діяльності передбачає підвищення майстерності педагога та створення сприятливих умов для формування учнівського колективу. Так, особливістю освітнього середовища є активність або пасивність взаємозв'язків: учень-учень, вчитель-учень, батьки-учень, де актуальне та пріоритетне значення має партнерський підхід.

У дослідженні із зазначеної проблеми науковці ХХ століття зосереджували увагу на виявленні теоретичних та методологічних положеннях оптимізації співпраці у шкільних колективах. Свідченням цього є низка праць – Д.Б. Ельконіна, О.А. Захаренка, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського, І.Г. Ткаченка, Г.А. Цукерман та ін. Специфіка взаємодії дитини з однолітками та її психологічні особливості висвітлено у працях: Л.С. Виготського В.В. Давидова, Я.Л. Коломинського, В.А. Крутецького, О.М. Леонтьєва та ін.

На етапі розвитку освіти у ХХІ столітті виникають нові погляди на систему освітньої діяльності, що призводять до вивчення мікросоціума дитини на засадах партнерства. Провідним та ефективним елементом освіти є шкільне самоврядування, де насамперед формується особистість як свідомо, цілеспрямована, духовна людина. Деякі особливості співпраці педагога і учня

висвітлені в роботах – Й. Ломпшера, В.Я. Ляудіса, А.В. Петровського, Ж. Піаже, Д.І. Фельдштейна та ін. Різні аспекти впливу громадськості на особистість розглядали М.Й. Боришевський, М.С. Бургін, І.Д. Бех, Л.І. Новікова, О.В. Сухомлинська та ін.

У ході наукового пошуку встановлено, що в Україні відчувається потреба в ініціативній, самостійній, високоосвіченій молоді, яка здатна раціонально та ірраціонально мислити. Нині досвід вітчизняних та зарубіжних педагогів та психологів дозволяє встановити пріоритет освітньої діяльності у суспільстві з урахуванням реалізації партнерського підходу. Згідно з цим Б.С. Кобзар, Є.І. Петухов та ін. наголошують що «завдання педагогічних колективів шкіл полягає в тому, щоб вчасно виявити становище педагогічно занедбаної дитини в сім'ї, нормалізувати її стосунки з батьками... У цій роботі необхідно всебічно використовувати допомогу батьківських комітетів, підприємств-шефів, наставників» [2, с. 82]. Очевидно, що за переконанням науковців система взаємин детермінована причинно-наслідковими зв'язками, які виникають у вихованця в родині і школі, та між вчителями і батьками. Є підстави вважати, що вищевказані дослідники акцентують увагу на проблемі дитячого негативізму. Науковець Л.С. Славіна зазначає, що «афективні переживання школяра пов'язані з почуттями, в основі яких лежить незадоволеність якимись життєво важливими для дитини потребами або конфлікт між ними» [4, с. 16]. Отже, аналізуючи незадовільну поведінку учня виявляється, що за задиркуватістю, впертістю, негативізмом завжди стоїть неадекватна реакція вихованця на афектогенну для нього ситуацію. Тому, щоб запобігти занедбаності школярів, як зазначають Б.С. Кобзар, Є.І. Петухов та ін. слід використовувати довірливий, паритетний характер взаємин, який зумовлює цілісність освітнього процесу.

Згідно з поглядами В.І. Журавльова «педагогічне співробітництво вимагає переосмислення не тільки відносин, а й структури пізнавальних операцій, логіки колективного добування знань і самостійної роботи» [1, с. 82]. За нашими переконаннями застосування партнерського підходу в освітньому

процесі впливає на розвиток соціальної активності учнів та є об'єктивною необхідністю, найважливішою умовою ефективної підготовки підростаючого покоління до життя і праці. Ці факти переконують в актуальності нашого дослідження і необхідності розглянути навчання як процес, що дає знання, формує ставлення особистості до дійсності, корегує дитячий світогляд.

У розв'язанні окресленої проблеми цінною є праця В.О. Сухомлинського «Павлівська середня школа» (1979), в якій висвітлено аналіз його педагогічної практики. Особливістю освітнього (навчально-виховного) процесу освітнього закладу є те, що «завдяки політехнічному характеру придбаних знань та вмінь перед кожним старшокласником відкривається можливість вибрати ту спеціальність, в якій він може яскраво проявити свої здібності і нахили» [5, с. 329]. Разом з тим новатор реалізує в освітньому процесі партнерський підхід, наприклад «учні старших класів – група науково-предметного гуртка є помічниками вчителів у формуванні наукового світогляду школярів середнього віку. Вони читають дітям статті, розповіді, нариси із науково-популярних журналів, проводять піонерські ранки науки та техніки» [5, с. 238-239]. У цьому аспекті варто взяти до уваги духовний світогляд вчителя-наставника, який є механізмом соціальної регуляції, за його допомогою він скеровує і координує моральну поведінку своїх учнів.

Вивчення та аналіз історичних джерел педагогічної майстерності О.А. Захаренка свідчить, що елементи партнерства у реалізації нововведень шкільного життя є актуальними і на сучасному етапі. Встановлено, що ідеї дослідника спрямовані на взаємозв'язок громадськості, школи і сім'ї під гаслом співробітництва. Доцільно підкреслити, що під керівництвом фахівців вихованці новатора задіяні в різних видах діяльності, а саме вони працюють за слюсарним і токарними верстатами, операторами машинного доїння, на шкільних та колгоспних дослідних ділянках, швачками, на збиранні врожаю та ін. [3, с. 544-546]. Тому, результати дослідження спадщини О.А. Захаренка підтверджують, що громадська активність, політична обізнаність, старанність у

навчанні, дбайливість до шкільного майна, ставлення до батьків і дорослих, суспільна корисна праця повинні бути важливими пріоритетами молоді.

Отже, досвід вітчизняних та зарубіжних педагогів та психологів дозволяє встановити, що надається пріоритет освітньої діяльності у суспільстві, яка здійснюється на засадах партнерського підходу як окремої складової освітнього процесу, де розвивається ідея співпраці між учнем та вчителем. У цьому контексті доцільно враховувати, що:

духовний світогляд вчителя-наставника є механізмом соціальної регуляції, за допомогою якого здійснюється керування і координація моральної поведінки учнів;

співробітництво між вчителем та учнем, під час якого використовується довірливий, паритетний характер взаємин, зумовлює цілісність освітнього процесу;

взаємозв'язок громадськості, школи і сім'ї має бути реалізований під гаслом співробітництва.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у вивченні особливостей та реалізації співпраці вчителя та учня на засадах партнерського підходу в освітньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Журавлев В.И. Педагогика в системе наук о человеке / В.И. Журавлев – М.: Педагогика, 1990. – 168 с.
2. Запобігання відхиленням у поведінці школярів / Є.І. Петухов, І.О. Литвинов та ін.; За ред. Б.С. Кобзаря, Є.І. Петухова. – К.: Вища шк., 1992. – 143 с.
3. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття: навч.-метод. посіб. / за ред. О.В. Сухомлинської. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2010. – 444 с.
4. Славина Л.С. Дети с аффективным поведением / Л.С. Славина. – М. : Просвещение, 1966. – 150 с.
5. Сухомлинский В.А. Павлышская средняя школа: обобщение опыта учеб.-воспитат. работы в сел. сред. школе / В.А. Сухомлинский. – Изд.2-е. – М.: Просвещение, 1979. – 393 с., 9 л. ил.